P. proserpina Pall. występuje w środkowych Niemczech, na wschód dochodzi do Buchary, na południe do morza Śródziemnego. Z Polski znany z okolic Lwowa (Hirszler i Romaniszyn) i Ojcowa (Słaszczewskij). Prócz tego Słaszczewskij, jakoby, znalazł jedną gąsienicę pod Warszawą, która jednakże motyla nie wydała.

Orthosia nitida F. ab. *obscurata* Spul. Uścimów (Ostrów Siedlecki) ♀ 1IX1913 r. na przynętę jabłkową. (Z Polski podawany tylko z Poznańskiego, pomimo, że za ojczyznę jego uważana jest prawie cała Europa za wyjątkiem Belgji i Anglji).

Tephroclystia extremata F. Zbuczyn (Siedlce) 16V1921 r. ♂ na parkanie. Nowy dla Polski. Dotychczas znany z Niemiec (Wiesbaden), Austrji, Czechosłowacji (b. rzadki), południowowschodniej Europy, Korsyki i wschodniej Azji.

Agrotis janthina Esp. Uścimów (Ostrów Siedlecki) 2 ♂ 19 i 20VIII1913 r. na przynętę jabłkową. Prócz tego p. A. Kreczmer złowił 2 okazy w lipcu 1922 i 1923 r. w Żwirze (pow. warszawski), a inż. Makólski 1 okaz w Zambrowie koło Łomży. Pomimo, że znany z Danji, środkowej i południowej Europy i Marokka, z Polski dotychczas nie podawany.

RÉSUMÉ.

L'auteur a capturé une *Plusia ain* Hochenw. dans une forêt de mélèzes à Mała Wieś au sud de Varsovie; il émet l'opinion, que ce n'est pas une espèce exclusivement monticole, comme on croyait généralement jusqu'à présent. L'auteur constate aussi la présence de la *Pterogonia proserpina* Pall. aux environs de Varsovie. Comme espèces trouvées pour la première fois sur le territoire de la Pologne il cite: *Eriogaster rimicola* Hbn., *Agrotis janthina* Esp. et *Tephroclystia extremata* F.

Dr. STANISŁAW M. SUMIŃSKI.

O występowaniu w Polsce *Anax parthenope* de Selys *(Odonata, Aeschninae).* — Sur l'apparition de l'*Anax parthenope* de Selys en Pologne.

W pracach dawniejszych i nowszych faunistów, aż do r. 1921, nigdzie nie spotykamy danych o znajdowaniu w Polsce *Anax parthenope* de Selys, obecność zaś tego gatunku na naszych

http://rcin.org.pl

ziemiach tak dalece zdawała się wyłączoną, że Dzięd z i e l e w i c z (1) podając jego opis na podstawie pracy T ü m p e l'a, wcale nie przewiduje możności odszukania tej ważki u nas, co zwykł był czynić przy innych gatunkach, dotąd nie wykrytych, lecz których występowanie jest prawdopodobne. Tak samo nie liczyli się z tą możnością i inni fauniści.

Stanowiska znane wówczas odnosiły się do krajów Europy południowej, dochodząc w nielicznych punktach do 50° szerokości północnej (Wiedeń, Paryż, Śląsk, Belgja), a przekraczając tę szerokość tylko na północ od Berlina. Ponieważ z Europy Wschodniej podany jest *Anax porthenope* tylko do szerokości Krymu, pozatem zaś żyje on w Tunisie, Kraju Zakaukaskim, Azji mniejszej, Persji, Turkiestanie, Kaszgarze i Kaszmirze, przeto gatunek ten uchodzi powszechnie za azjatycko-śródziemnomorski i przywiązany raczej do klimatu ciepłego.

Wszakże już D z i ę d z i e l e w i c z pisze o *Anax parthenope*, iż żyje licznie przy jeziorach szwajcarskich, a R i s (2) uzupełnia tę wiadomość dodając o nim: „haüfig an einigen der Moränenseen... spärlich an anderen". Dane te wraz z dawnemi danemi S c h n e i d e r'a (3), H a g e n'a i F ü l d n e r'a (R i s, 2) powinny były już zdawna zwrócić uwagę zoologów na możność odnalezienia w Polsce tej rzadkiej ważki. W r. 1922 H e s s e (3) opublikował pracę o występowaniu obu europejskich przedstawicieli rodz. *Anax* w Brandenburgji i Meklenburgu, w której nietylko potwierdzone zostały stare stanowiska *Anax parthenope*, lecz podano ogółem 11 stanowisk, wykrytych w ciągu lat 1910—1920.

W Polsce *Anax parthenope* został wykryty po raz pierwszy w r. 1918. 1♂ został złowiony nad jeziorem Mikorzyńskiem, na Kujawach przez J. D o m a n i e w s k i e g o (patrz P o l i ń s k i i D e m e l 4), jako jedyny okaz z pośród wielu latających. (Egzemplarz ten znajduje się w zbiorach Polskiego Państwowego Muzeum Przyrodniczego; ekstyrpowany aparat kopulacyjny tegoż okazu jest w posiadaniu autora).

Odnalezienie omawianego gatunku w Polsce skłoniło mnie do zwracania specjalnej uwagi na przedstawicieli rodz. *Anax*, w poszukiwaniach odonatologicznych, dokonywanych nad jeziorami środkowej i północnej Polski; z danych bowiem biologicznych o *Anax parthenope* wynikałoby (jakkolwiek dane te są niezmiernie skąpe), że przedewszystkiem nad jeziorami można się

http://rcin.org.pl

go spodziewać, mimo odmiennych poglądów Tümpel'a. Poszukiwania objęły niektóre jeziora na Kujawach (Borzymowskie, Orle, Lubotyń), niektóre jeziora na Pojezierzu pomorskiem (Białe, Rakowskie, Kłodno, Raduńskie) oraz jezioro Wigry.

Odnalazłem *Anax parthenope* de Selys tylko na jeziorze Wigierskiem, skąd pochodzą znajdujące się w mojem posiadaniu 4 egzemplarze, 1 ♂ i 3 ♀♀, złowione w czerwcu i lipcu roku 1921 i 1922.

O ile na innych wymienionych jeziorach nie udało mi się odszukać ani jednego okazu tego gatunku, o tyle na Wigrach mogłem stwierdzić, że występuje on równie licznie, jak to zostało odnotowane dla j. Mikorzyńskiego.

Sądzę, że ilość latających okazów na obu tych jeziorach, pozwala, opierając się na biologji ważek, odrzucić przypuszczenie, że mamy do czynienia z osobnikami, które przypadkowo zaleciały, i raczej należałoby mniemać, że *Anax parthenope* jest w obu przypadkach gatunkiem osiadłym.

Jezioro Wigierskie, położone pod $54\frac{1}{4}^0$ szer. półn. jest zatem najbardziej na północ wysuniętem znanem dotąd stanowiskiem tej ważki w całej Europie i w Azji. Przyjąwszy, że Wigry posiadają dogodne warunki bytowania dla tego gatunku, przez swe warunki klimatyczne zbliżone nieco do jezior szwajcarskich, należałoby się spodziewać znalezienia go jeszcze zarówno na naszem Pojezierzu Pomorskiem, jak i Litewsko-Białoruskiem.

Polska południowa, natomiast, przedstawiałaby mniej danych w tym względzie, jakkolwiek częściowo zapomniane śląskie stanowisko tego gatunku, ustalone w r. 1885 przez Schneider'a, powinno dawać dużo do myślenia. Na zakończenie dodać należy, że o całkowitej identyczności polskich okazów *Anax parthenope* z południowo-europejskiemi nie można sądzić, wobec braku materjału porównawczego w muzeach krajowych.

(Dane powyższe o występowaniu *Anax parthenope* na Wigrach znajdują się w będącej w druku pracy autora p. t.: Materjały do fauny ważek Polski: IV. Ważki zebrane nad Wigrami).

Prace cytowane:

1. Dzięd zielewicz J. Ważki Galicji i przyległych krajów Polskich Lwów 1902.
2. Ris F. Odonata. Die Süsswasserfauna Deutschlands. Jena 1909.
3. Hesse E. dr. Ueber Vorkommen der beiden *Anax* — Arten in der Mark Brandenburg. Ztsch. f. wiss. Insektenbiol., XVII № 7-8.

http://rcin.org.pl

4. Poliński Wł. dr. i Demel K. Notatki z wycieczki zoologicznej na jeziora Kujawskie. Pam. fizjograf., t. XXVI.

RÉSUMÉ.

L'auteur cite deux endroits, dans lesquels *Anax parthenope* se rencontre en Pologne. On a trouvé cette espèce aux bords du lac de Mikorzyn (jezioro Mikorzyńskie) sur le territoire de Kujawy entre la Vistule et le fleuve Warta (voir Poliński et Demel, 4); l'auteur découvrit sa présence sur le lac de Wigry (jez. Wigierskie), distr. de Suwałki, dans la plate-forme lacustre de Mazourie, sous le 54° 15′ de lat. N. Le grand nombre des individus, observés aux bords de ces deux lacs, exclue la supposition, d'après laquelle l'apparition de ces insectes ne serait qu'accidentelle, et permet de considérer *Anax parthenope* comme un habitant des lacs mentionnés ci-dessus; l'aire de dispersion de cette espèce s'étend donc vers le N.-E. beaucoup plus loin, qu'on ne le pouvait supposer.

STEFAN WEISSBERG.

O kilku gatunkach europejskich rodzaju *Dyschirius* Bonelli. (doniesienie tymczasowe). — Sur quelques espèces européennes du genre *Dyschirius* Bonelli. (note préliminaire).

En suivant mes études, qui avaient pour but l'accumulation des matériaux pour une monographie des espèces polonaises du genre *Dyschirius* Bonelli, j'ai en la chance de trouver quelques stations geographiques inconnues jusqu'à présent, qui jettent une nouvelle lumière sur la dispersion territoriale de certaines formes, et à découvrir plus d'une forme jusqu'à présent inconnue.

Comme l'achèvement de cette monographie peut retarder sa publication, je crois util de présenter pour le moment au moins quelques faits plus intéressants parmi ceux que j'ai pu constater.

1. *Dyschirius obscurus* Gyll. — mentionné par Müller dans sa monographie des *Dyschirius* européens comme habitant les bords de la mer, „ferner auch an wenigen Puncten im Inneren Nordeuropas nachgewiesen", est très commun en Pologne sur les rives sablonneuses des fleuves; moi même je l'ai plusieurs

http://rcin.org.pl